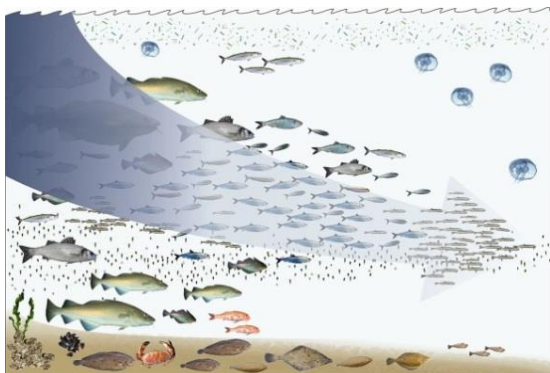

Słowniczek pojęć ekologicznych
Dictionary of ecological terms

Biocenoza (Biocoenosis)

To zespół populacji organizmów roślinnych, zwierzęcych i mikroorganizmów danego środowiska, należących do różnych gatunków, ale powiązanych ze sobą różnorodnymi czynnikami ekologicznymi i zależnościami pokarmowymi.

Fot. 1 Biocenoza morza

Biosfera (Biosphere)

To strefa kuli ziemskiej zamieszkała przez organizmy żywe, w której odbywają się procesy ekologiczne. Biosfera jest częścią zewnętrznej skorupy Ziemi, która obejmuje również powietrze, ląd i wodę.

Fot. 2 Wycinka drzew

Biotop (Biotope)

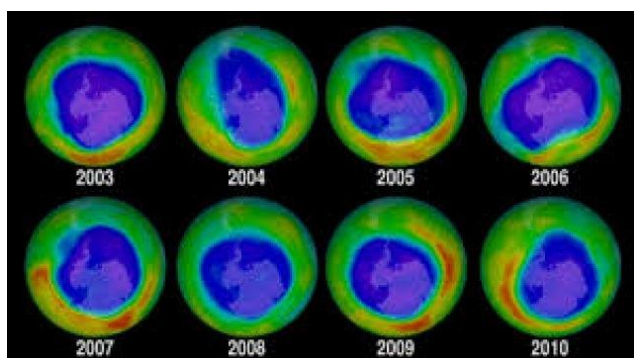
Środowisko życia biocenozy, środowiskowa część ekosystemu.

Fot. 3 Biotop ryb

Dziura ozonowa (Ozone depletion)

Zjawisko spadku stężenia ozonu (O_3) w stratosferze atmosfery ziemskiej. Występuje głównie w obszarach podbiegunowych. Tworzenie się i rozpad O_3 zachodzi pod wpływem światła, którego natężenie różni się dla danego obszaru w poszczególnych porach roku. Ozon pochłania część promieniowania ultrafioletowego docierającego do Ziemi ze Słońca. Niektóre rodzaje promieniowania ultrafioletowego są szkodliwe dla organizmów żywych. U ludzi i zwierząt mogą wywoływać zmiany nowotworowe.

Fot. 4 Porównanie wielkości dziury ozonowej na przestrzeni lat

Ekologia (Ecology)

Nauka o strukturze i funkcjonowaniu przyrody, zajmująca się badaniem oddziaływań pomiędzy organizmami a ich środowiskiem oraz wzajemnie między tymi organizmami.

Fot. 5 ludzie trzymający w dłoniach sadzonkę pomidora

Ekosystem (Ecosystem)

Układ ekologiczny, w którego skład wchodzi część ożywiona i nieożywiona pewnej przestrzeni środowiska naturalnego. Pomędzy organizmami zasiedlającymi dane środowisko nieożywione zachodzi szereg relacji, które pozwalają funkcjonować im w harmonii i równowadze.

Fot. 6 Ilustracja przedstawiająca ekosystem w lesie

Ekoton (Ecotone)

Ekosystem, który stanowi strefę przejściową pomiędzy co najmniej dwoma różnymi ekosystemami. Jest zamieszkiwany przez organizmy obu biotopów oraz organizmy charakterystyczne dla tej strefy.

Fot. 7 Pole w pobliżu wsi Gömnigk w Niemczech.

Ekotyp (Ecotype)

Forma w obrębie gatunku roślin lub zwierząt, która tworzy populację posiadającą zestaw cech charakterystycznych dla danego środowiska, wykształcony w wyniku ewolucji.

Gatunek (Species)

To osobniki podobne do siebie, mające wspólne pochodzenie, potrafiące się krzyżować i wydawać płodne potomstwo.

Fot. 8 Psy zaliczają się do gatunku wilka szarego, a podgatunku psa domowego

Globalne ocieplenie (Global warming)

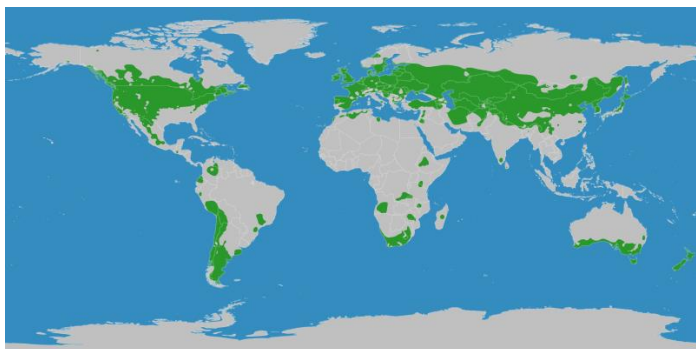
Wzrost średniej temperatury powierzchni Ziemi. W języku potocznym termin ten odnosi się też do innych skutków globalnej zmiany klimatu, spowodowanych antropogeniczną emisją gazów cieplarnianych od początku epoki przemysłowej.

Fot. 9 Skutkiem globalnego ocieplenia jest topnienie lodowców i śmierć wielu gatunków zwierząt

Klimat (climate)

Wolnozmiennie cechy oddziaływań w systemie klimatycznym, obejmującym atmosferę, hydrosferę i powierzchnie lądów. Ustalany jest na podstawie wieloletnich obserwacji różnorodnych składników, najczęściej pomiarów temperatury, opadów atmosferycznych i wiatru uśrednianych w skali miesiąca lub dłuższego okresu

Fot.10 Polska leży w klimacie umiarkowanym ciepłym przejściowym

Korytarz ekologiczny (Wildlife corridor)

Ciąg dzikiej roślinności, zadarnione pasy wzdłuż dróg i cieków, a także nieuprawiane obrzeża pola, które łącząc się z innymi pasami roślinności, tworzą sieć, stanowiącą schronienie dla zwierząt, będącą swoistym szlakiem komunikacyjnym dla wielu gatunków roślin i zwierząt, które nie wytworzyły mechanizmów do przemieszczania się.

Fot. 11 Przykładowy korytarz ekologiczny

Krajobraz (Landscape)

Zespół różnych ekosystemów.

Fot. 12 Krajobraz górski w Alpach Bawarskich

Kwaśne deszcze (Acid rain)

Opady atmosferyczne, głównie w postaci deszczu, o kwaśnym odczynie, powstające w wyniku pochłaniania przez kropelki wody gazowych zanieczyszczeń powietrza tworzących z nią kwasy.

Fot 13 Uszkodzenia lasu powstałe w wyniku kwaśnych deszczy w Czechach

Natura (Nature)

W najszerszym znaczeniu wszechświat, rzeczywistość. Termin ten obejmuje także zjawiska fizyczne oraz życie – bez uwzględnienia wytworów i oddziaływania ludzi.

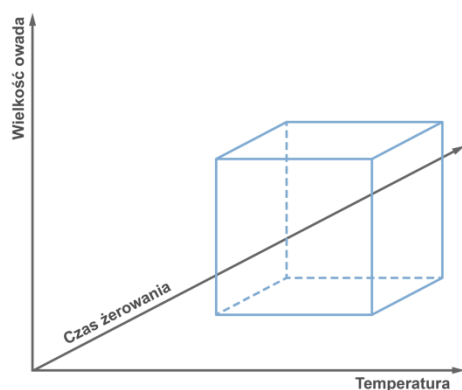

Fot. 14 Mgławica kraba, Ziemia, paproć, Mars

Nisza ekologiczna (Ecological niche)

Zespół czynników biotycznych i abiotycznych zapewniający populacji warunki do życia (np. światło, pokarm, miejsce). Na terenie biocenozy populacje konkurują o korzystne czynniki. Określa znaczenie i rolę danego gatunku w ekosystemie, tj. sposób przetwarzania energii (miejsce w łańcuchu pokarmowym), zachowania się, wpływ na środowisko i zależności od innych gatunków.

Fot. 15 Przykładowa nisza realizowana przez nietoperze

Ochrona środowiska (Environmental Protection)

To działalność podejmowana w celu zachowania możliwie naturalnego charakteru środowiska przyrodniczego, gwarantującego ciągłość przebiegu najważniejszych procesów zachodzących w biosferze oraz utrzymanie środowiska w stanie zapewniającym optymalne warunki bytowania człowieka.

Fot. 16 Śmieci w lesie. Celem ochrony środowiska jest przeciwdziałanie takiemu zachowaniu

Odnawialne źródła energii (Renewable resources)

Źródła energii, których wykorzystywanie nie wiąże się z długotrwałym ich deficytem, ponieważ ich zasób odnawia się w relatywnie krótkim czasie (surowce odnawialne). Takimi źródłami są słońce, wiatr, woda (rzeki, pływy i fale morskie), a także energia jądrowa w zamkniętym cyklu paliwowym: biomasa, biogaz, biopłyny oraz biopaliwa. Do energii odnawialnej zalicza się również ciepło pozyskane z ziemi (energia geotermalna), powietrza (energia aerotermalna), wody (energia hydrotermalna).

Fot. 17 Energia wiatrowa i słoneczna to jedne z typów odnawialnych źródeł energii

Park narodowy (National Park)

Obszar zachowany w stanie naturalnym lub zbliżonym do naturalnego, objęty ochroną prawną. Tereny objęte parkiem posiadają szczególną wartość naukową, przyrodniczą, krajobrazową lub kulturową.

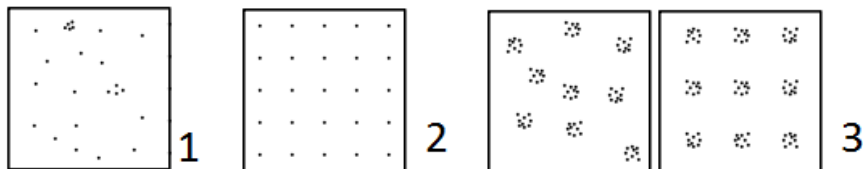
Fot. 18 Park Narodowy Yellowstone w Ameryce. Jest to najstarszy park narodowy na świecie

Piramida ekologiczna (Ecological pyramid)

Zaproponowany przez Charlesa Eltona w 1927 roku graficzny sposób przedstawiania struktury troficznej ekosystemu. Podstawę piramidy ekologicznej stanowią producenci, na niej ustawia się kolejne poziomy troficzne konsumentów.

Populacja (Population)

Zespół organizmów jednego gatunku żyjących równocześnie w określonym środowisku i wzajemnie na siebie wpływających, zdolnych do wydawania płodnego potomstwa. Nie jest to jednak suma osobników jednego.

Fot. 19 Rodzaje populacji: 1 – przypadkowe, 2- równomierne, 3 - skupiskowe

Rezerwat przyrody (Nature Reserve)

Rezerwat przyrody jest to teren, który obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym – ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, zwierząt i grzybów oraz składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Fot. 20 Tablica informacyjna rezerwatu przyrody w Lesie Bielańskim w Warszawie

Rolnictwo ekologiczne (Organic farming)

Ogólny system zarządzania gospodarstwem i produkcji żywności, łączący najkorzystniejsze dla środowiska praktyki, wysoki stopień różnorodności biologicznej, ochronę zasobów naturalnych, stosowanie wysokich standardów dotyczących dobrostanu zwierząt i metodę produkcji preferującą użycie substancji naturalnych i naturalnych procesów.

Fot. 21 Warzywa z rolnictwa ekologicznego

Siedlisko (Habitat)

Zespół czynników abiotycznych (klimatyczno-glebowych), niezależnych od biocenozy, które panują w określonym miejscu, działających na rozwój poszczególnych organizmów, ich populacje lub całą biocenozę. Siedlisko określa warunki istnienia zajmujących je typów zbiorowisk roślinnych i związanych z nimi zgrupowań zwierzęcych. Siedlisko danego gatunku to przestrzeń, w której ten gatunek występuje.

Fot. 22 Siedlisko ptaka

Środowisko przyrodnicze (Natural environment)

Całokształt ożywionych i nieożywionych składników przyrody, ściśle ze sobą powiązanych, otaczających organizmy żywe. W jego ramach można wyróżnić następujące elementy: budowa geologiczna rzeźba terenu klimat stosunki wodne gleba organizmy żywe.

Fot. 23 Drzewo w szklanej kuli na tle lasu

Zanieczyszczenie środowiska (Environmental pollution)

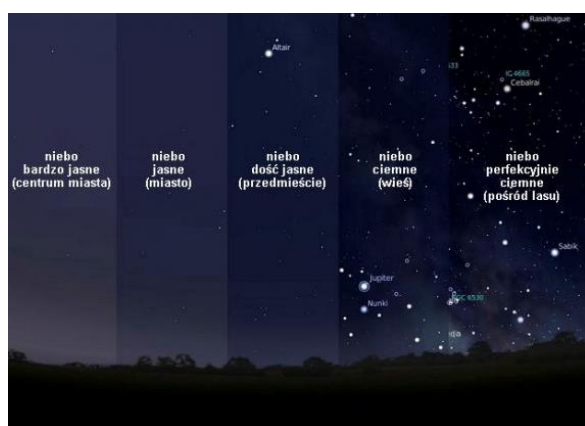
Stan środowiska wynikający z wprowadzania do powietrza, wody lub gruntu, substancji stałych, ciekłych lub gazowych lub energii w takich ilościach i takim składzie, że może to ujemnie wpływać na zdrowie człowieka, przyrodę ożywioną, klimat, glebę, wodę lub powodować inne niekorzystne zmiany, np. korozję metali.

Fot. 24 Fabryka zanieczyszczająca powietrze

Zanieczyszczenie świetlne (Light pollution)

Nadmierne oświetlenie nocne, spowodowane przez jego sztuczne źródła. Zanieczyszczenie tego typu utrudnia obserwację astronomiczną nieba oraz ma negatywny wpływ na faunę i florę naturalnie przystosowaną do życia w ciemności w czasie nocy oraz niekorzystne działanie na zdrowie człowieka.

Fot. 25 Stopnie zanieczyszczenia światłem

Bibliografia:

Strony internetowe:

https://docs.google.com/presentation/d/1n2U1d7QQKV0RuXurzv0oaAtb6s-h1WzR3Urgqr_hibE/htmlpresent?hl=pl

https://www.sp9.miastorybnik.pl/files/pojecia_ekologiczne.pdf

https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Strona_g%C5%82%C3%B3wna

<https://www.ekologia.pl/>

Fotografie:

1. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/a2/Fishing_down_the_food_web.jpg/1200px-Fishing_down_the_food_web.jpg
2. https://zasoby.ekologia.pl/art/25530/max/max_shutterstock_1098811376.jpg
3. <https://domowe-akwarium.pl/images/artykuly/pond-zanda-sejane.jpg>
4. <https://i.iplsc.com/-/0007FXFQRKL8FFWA-C125-F4.jpg>
5. <https://iamelectric.pl/wp-content/uploads/2019/04/ekologia-1024x683.jpg>
6. <https://bit.ly/3gH6brO>
7. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/87/Goemniqk_field2.JPG
8. <https://bit.ly/3gK5gqH>
9. <http://s5.gismeteo.pl/static/news/img/src/12389/fde759a3.jpg>
10. <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/dd/Klimag%C3%BCrtel-der-erde-warmgem%C3%A4%C3%9Figte-zone.png>
11. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/0e/Corredor_Florestal_-_Pontal_do_Paranapanema.jpg
12. <https://thumbs.dreamstime.com/t/niesamowity-krajobraz-g%C3%B3rski-w-alpach-bawarskich-miejscowo%C5%9B%C4%87-ramsau-bei-berchtesgaden-s%C5%82oneczny-jesienny-dzie%C5%84-bawaria-niemcy-157585405.jpg>
13. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/0c/Acid_rain_woods1.JPG
14. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/e/ed/Crab_3.6_5.8_8.0_microns_spitzer.png/250px-Crab_3.6_5.8_8.0_microns_spitzer.png,
<https://www.medianauka.pl/fizyka/grafika/big/ziemia.jpg>, <https://bit.ly/3dYiZIH>,
<https://www.rp.pl/apps/pbcsi.dll/storyimage/RP/20201006/NAUKA/201009639/AR/0/AR-201009639.jpg?imageversion=Artykul&lastModified=>,
15. https://static.epodreczniki.pl/portal/f/res-minimized/ROzpXhCOR2uI8/1611788047/1gs6Ci47vjpPa2hKcZbxHRRWb7Z_NpizZ.png
16. https://wejherowo.gdansk.lasy.gov.pl/image/journal/article?img_id=36934219&t=1571748535265,
17. https://inzynieria.com/uploaded/articles/crop_5/58459.jpg,
18. <https://cdn.getyourguide.com/img/location/5c6a642fa076b.jpeg/88.jpg>,

19. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/a7/Population_distribution_003.svg/102px-Population_distribution_003.svg.png,
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/b/b4/Population_distribution_001.svg/102px-Population_distribution_001.svg.png,
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/8/86/Population_distribution_004.svg/102px-Population_distribution_004.svg.png
20. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/45/Rezerwat_Las_Biela%C5%84ski_tablica_informacyjna_przy_ul._Dewajtis_2017b.jpg,
21. http://ogrodnictwo.expert/wp-content/uploads/2018/02/Ekologiczne-warzywaFotolia-800x500_c.jpg,
22. https://parkilodzkie.pl/images/phocagallery/pkwl/chronmy-gniazda-i-siedliska-zwierzat/thumbs/phoca_thumb_l_1771-d9wa.jpg,
23. https://lh3.googleusercontent.com/proxy/s7D0vQT7N4qmTCRq_7KMa3jkcHO2X-Y2s9uLTZE7HitavtN-MR3COzUCc0jA1frv6JkgrvVPrlDJeuf3tOkNW8n6lpQwlssU7lne_M38_UeBUzJdG3sZ65NNT8IRXwSILGL3w2RV6W_S5u2ns77hHg,
24. https://zasoby.ekologia.pl/artykulyNew/11029/xxl/shutterstock-1011681892_800x600.jpg,
25. <https://ziemianarozdrozu.pl/i/upload/ogolne/contamination-sky-index.jpg>